



**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ» ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТУ**
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Дека́н географічного факультету
 /Іван КАЛІНИЧ/
«30» червня 2022 року



**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГЕОГРАФІЧНИЙ ПРАКТИКУМ**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта (Географія)
Освітня програма	Географія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Географічний практикум**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **014.07 Середня освіта. Географія** освітньо-професійної програми «**Географія**».

Укладач: Лета Василь Васильович, кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії та раціонального природокористування.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри фізичної географії та раціонального природокористування

протокол № 11 від « 23 » червня 2022 р.

Завідувач кафедри:  Степан ПОП

Схвалено методичною комісією географічного факультету

протокол № 10 від «23» червня 2022 р.

Голова методичної комісії:  Людвиг ПОТИШ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	4-й	5-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	7-й	10-й
	Лекції:	
	30	8
	Практичні (семінарські):	
	14	4
Вид підсумкового контролю: усний	Лабораторні:	
	Не передбачено	
Форма підсумкового контролю: екзамен	Самостійна робота:	
	46	78

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «**Географічний практикум**» є підготовка студентів до проведення самостійних наукових досліджень у сфері географії та раціонального природокористування; оволодіння методами дослідницької роботи і набуття необхідних практичних навичок для її проведення.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 4. Здатність працювати в команді.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 11 Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

Фахові (спеціальні, предметні) компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК 2. Володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання учнів.

ФК 3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів.

ФК 4. Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання).

ПК 1. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства.

ПК 3. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі (світу), материків і океанів, України.

ПК 4. Здатність розуміти та пояснювати особливості природних компонентів і об'єктів у сферах географічної оболонки, взаємозв'язки в ландшафтах.

ПК 7. Здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній і позашкільній роботі з учнівською молоддю.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Географічний практикум**» є опанування низки навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП) впродовж 1-3 курсів навчання у ВНЗ, зокрема:

ОК 8 Топографія з основами геодезії;

ОК 9 Картографія і ГІС;

ОК 10 Основи екології і екологія людини;

ОК 14 Загальне землезнавство;

ОК 15 Геологія загальна та історична;

ОК 16 Ґрунтознавство з основами географії ґрунтів;

ОК 17 Метеорологія та кліматологія;

ОК 18 Загальна гідрологія;

ОК 19 Геоморфологія та палеогеографія плейстоцену;

ОК 20 Біогеографія;

ОК 21 Ландшафтознавство;

ОК 22 Фізична географія материків та океанів та методика її навчання;

ОК 24 Основи суспільної географії;

ОК 25 Регіональна економічна і соціальна географія.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Географія**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знає та розуміє принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета в закладах загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти).	ПРН 3
Уміє оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності.	ПРН 5
Добирає і застосовує сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів і здійснює самоаналіз ефективності уроків.	ПРН 8
Знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географії, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географічної науки.	ПРН 13
Застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно-географічні та суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії.	ПРН 18
Знає, розуміє і демонструє здатність реалізовувати теоретичні й методичні засади навчання географії для виконання освітньої програми в базовій середній школі.	ПРН 22
Добирає міжпредметні зв'язки курсів географії в базовій середній школі з метою формування в учнів природничо-наукової компетентності відповідно до вимог Державного стандарту загальної середньої освіти з освітньої галузі «Природознавство»; володіє методикою навчання пропедевтичного курсу «Природознавство».	ПРН 23

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Географічний практикум**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Студент повинен знати та володіти методами географічних досліджень, а також застосовувати їх на уроках географії у ЗЗСО.	ПРН 3
Знати теоретико-методологічні основи географічної науки, місце географії в системі наук, а також її зв'язки з іншими природничими та технічними науками.	ПРН 5
Знати та використовувати сучасні методи та засоби навчання географії у закладах ЗЗСО, зокрема для формування предметних компетентностей учнів.	ПРН 8
Студент має знати історію географічної науки, її еволюцію, а також систему методів сучасної географії, які повинен успішно застосовувати на практиці.	ПРН 13
Розуміє специфіку об'єкта дослідження географічних наук на стику природничих, суспільних та технічних наук. Знає та може пояснити об'єктно-предметну основу сучасної географії. Володіє системою рівнів пізнання: емпіричним, теоретичним, методологічним, філософським. Може на доступному для учнів рівні розкрити підсистеми фізико-географічних та суспільно-географічних наук і критерії практики в географічних дослідженнях.	ПРН 18 ПРН 22
Може пояснити роль географічної науки та прикладних завдань соціальної географії в оптимізації природного середовища.. Знає теоретико-методологічні основи прикладних географічних досліджень і вміє застосовувати їх з метою формування в учнів природничо-наукової компетентності відповідно до вимог Державного стандарту загальної середньої освіти з освітньої галузі «Природознавство».	ПРН 23

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методами навчання є словесні (лекція, пояснення, бесіда, розповідь), практичні (семінарські заняття, практичні роботи), наочні методи (ілюстрації, демонстрації).

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з дисципліни є: виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань під час практичних занять та самостійної роботи, доповіді, дискусії при захисті практичних робіт, модульні контрольні роботи; усний підсумковий екзамен.

Самостійна робота включає: опрацювання теоретичних положень навчальної дисципліни за результатами прослуханого лекційного матеріалу; засвоєння навиків підготовки студентських статей, тез, доповідей та ін. наукових публікацій, вивчення окремих питань передбачених для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення наукової літератури на задану тему та пошук додаткової інформації та ін.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування на практичних заняттях.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота та тестування.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен в усній формі.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота			Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	50	100
15	15	20		

T1, T2 ... – теми практичних робіт

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота			Модульна контрольна робота	Сума
T4	T5	T6	50	100
15	15	20		

T5, T6 ... – теми практичних робіт

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)	Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	3	50	3	50
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом	4	100	4	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу, який головно проводиться з метою оцінки результатів навчання студентів на визначених його етапах. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «**Географічний практикум**» проводиться двічі на семестр, згідно з розкладом модульних контролів визначених навчальною частиною за робочими навчальними планами в межах годин, які відведені на практичні заняття. До виконання модульної роботи допускаються студенти, які виконали усі практичні роботи, що передбачені програмою дисципліни. До початку модульної контрольної роботи студенти мають мати поточні підсумкові бали за виконання практичних робіт та самостійної роботи.

Перескладання підсумкового модульного контролю студентами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються.

Після завершення другого модульного контролю викладач оголошує загальну кількість балів накопичених студентом за семестр навчання. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то екзамен може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення результатів. У разі якщо студент бажає поліпшити свою оцінку, він складає екзамен за всією програмою навчальної дисципліни. При цьому, у підсумкову оцінку не враховуються (не додаються) бали накопичені студентом впродовж навчального семестру.

Критерії оцінювання модульного циклу

Сума балів	Оцінка за національною та ECTS шкалою	Критерії оцінювання
90-100	Відмінно А	Студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
82-89	Добре В	Студент повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
74-81	Добре С	Студент повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
64-73	Задовільно D	Студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння програмного матеріалу.
60-63	Задовільно E	Студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у студента.
35-59	Незадовільно FX	Студент не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило, такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.
0-34	Незадовільно F	Студент не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Семестровий контроль з дисципліни «**Географічний практикум**» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в усній формі за змістом переліку тем і питань, які охоплюють навчальний матеріал, визначений робочою навчальною програмою дисципліни. Термін проведення семестрового контролю визначений графіком навчального процесу. Впродовж семестру студенти мають можливість набрати від 0 до 100 балів, що переводиться у національну шкалу оцінювання і, відповідно, у шкалу ECTS. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то екзамен може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення їх результатів. Під час підсумкового семестрового контролю студент, який набрав більше 60 балів, має право підвищити свою оцінку, складаючи екзамен і, незважаючи на успішність спроби, його оцінка не може бути нижчою від суми балів накопичених впродовж навчального семестру. Підсумкова оцінка з дисципліни визначається викладачем на основі оцінювання відповідей на питання з урахуванням балів, отриманих за відповіді на додаткові питання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи)	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	не зараховано
35-59	FX	незадовільно	
0-34	F		

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Теорія та методологія географічної науки

Тема 1. Розвиток географічних знань. Сучасні уявлення про об'єкт і предмет географії. Об'єкт і предмет географії, еволюція поглядів. Специфіка об'єкта дослідження географічних наук на стику природничих, суспільних та технічних наук. Об'єктно-предметна основа сучасної географії. Проблеми цілісності географічної науки.

Тема 2. Поняття про методологію науки. Проблеми географії в сучасному світі. Роль методології в науковому пізнанні. Класифікація методологічного знання. Система основних методологічних принципів науки. Роль філософії в розвитку методології конкретної науки.

Тема 3. Наукове знання та його еволюція. Проблемний підхід у науці (на прикладі фізичної та суспільної географії). Елементи науково знання. Поняття проблемної ситуації. Система рівнів пізнання: емпіричний, теоретичний, методологічний, філософський. Критерії практики в географічних дослідженнях. Фундаментальні, пошукові та прикладні географічні дослідження. Принципи географічної науки.

Тема 4. Наукові школи сучасної географії. Визначення предмету географії різними науковими школами. Основні географічні наукові школи. Природно-географічні системи. Людина як об'єкт вивчення географії.

Тема 5. Місце географії в системі наук. Географія серед природничих та суспільних наук. Структура географічного знання. Сучасна система географічних наук. Підсистема фізико-географічних та суспільно-географічних наук. Нові напрямки розвитку географічної науки. Роль сучасних географічних досліджень у пізнанні об'єктивного світу.

Тема 6. Система методів сучасної географії. Методи спостережень. Картографічний метод. ГІС технології в географії. Традиційні та новітні методи географічних досліджень. Районування,

систематизація та класифікація. Основні географічні закони та закономірності. Соціологічні підходи до вивчення соціально-географічних явищ та процесів. Види та типи соціально-географічних досліджень. Основні етапи соціально-географічних досліджень. Методи аналізу емпіричних даних соціально-географічних досліджень.

Тема 7. Екологізація географічної науки. Екологічні напрямки в географії. Природні ресурси та природно-ресурсний потенціал. Географія населення. Екологічний потенціал ландшафту. Географічні імперативи. Геоекологічні проблеми окремих регіонів.

Модуль 2. Прикладні аспекти географічної науки.

Тема 8. Земельні ресурси України. Раціональне землекористування. Сучасний стан земельного фонду України та головні напрями його оптимізації. Екологічні проблеми педосфери. Несприятливі процеси ґрунтів (ерозія, засолення, заболочування, техногенне забруднення). Принципи раціонального сільськогосподарського природокористування. Шляхи, методи та засоби оптимізації землекористування.

Тема 9. Повітряне середовище України. Метеорологічні та кліматологічні показники як складові дослідження довкілля. Проблеми забруднення атмосферного повітря та заходи боротьби із забрудненням. Природні та антропогенні осередки забруднення повітря. Джерела забруднення повітря. Основні забруднювальні речовини атмосферного повітря. Основні поняття про кліматичні показники і визначення. Поняття міська кліматологія, авіаційна, сільськогосподарська, біокліматологія. Вплив стану атмосфери на агрокомплекс. Небезпечні для сільського господарства метеорологічні явища та засоби боротьби з ними. Агрокліматичне районування. Екологічні проблеми міського середовища. Особливості клімату великих міст України. Метеорологічні процеси та явища: причини виникнення та географія поширення.

Тема 10. Водні ресурси України та їх використання. Гідрологічні та гідроекологічні показники як складові дослідження довкілля. Поняття про водоспоживання та водокористування, норми водоспоживання. Структура використання водних ресурсів на різні потреби в Україні. Основні джерела забруднення водних об'єктів. Екологічні проблеми поверхневих і підземних вод. Основні гідрологічні показники та їх визначення. Структура річково-басейнової системи. Характеристика основних басейнових систем України. Фізико-географічна характеристика річкової басейнової системи. Оцінка якості річок за гідрохімічними показниками. Оцінка гідроморфологічної якості річок. Гідрологічні процеси та явища: причини виникнення та географія поширення. Поняття про водоспоживання та водокористування, норми водоспоживання.

Тема 11. Проблеми використання та охорони біологічного різноманіття. Поняття про біорізноманіття України, види біорізноманіття. Головні чинники загрози біорізноманіттю. Червона та Зелена книги України. Поняття про екомережу та природно-заповідний фонд України. Структура ПЗФ. Мережа об'єктів ПЗФ. Проблеми розвитку заповідної справи.

Тема 12. Питання теорії соціально-географічних просторів, процесів і явищ. Еволюція уявлень про географічний «простір – час». Особливості просторової організації суспільства, рівні організації соціально-географічного простору. Поняття регіональної свідомості та менталітету соціуму. Регіональна організація території. Поняття про соціогеосистему як основний об'єкт дослідження соціальної географії. Принципова блок-схема соціогеосистеми. Поняття про соціально-географічний процес, його структуру. Модель соціально-географічного процесу. Управління соціально-географічним процесом. Стійкий розвиток як один із можливих станів соціально-географічного процесу.

Тема 13. Прикладні завдання соціальної географії. Основні поняття і сутність соціальних негарздів як соціальної властивості території. Особливості виникнення і розповсюдження соціальних негарздів. Шляхи покращення ситуації та забезпечення територіальної соціальної справедливості на Україні. Загальні особливості і проблеми регіонального розвитку в Україні. Дослідження розвитку соціально-географічного процесу в регіонах України. Методика та результати досліджень. Соціально-географічні дослідження: ранжування регіонів, асоціативний аналіз регіонів тощо.

Тема 14. Нові напрями соціальної географії та їх об'єктно-предметна область. Новітні

галузі знань, які формуються на базі західної соціальної географії: географія рекреації та туризму, географія культури, сакральна географія, феміністська географія, географія спорту, географія сприйняття, радикальна географія т.д.

Тема 15. Прикладні комплексні географічні дослідження. Роль географічної науки в оптимізації природного середовища. Теоретико-методологічні основи прикладних географічних досліджень. Фундаментальні властивості природного середовища. Біосфера. Природокористування. Раціональне та нераціональне природокористування. Ознаки раціонального природокористування. Природокористування та стан природного середовища (види стану природного середовища). Природний територіальний комплекс, географічний комплекс, природно-антропогенні та природно-техногенні системи, геосистеми та геотехсистеми. Проектування, оцінка та прогноз стану природного середовища. Функції ландшафту.

6.2. Структура навчальної дисципліни Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
7-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Розвиток географічних знань. Сучасні уявлення про об'єкт і предмет географії.	4	2				2
Тема 2. Поняття про методологію науки.	7	2	2			3
Тема 3. Наукове знання та його еволюція.	5	2				3
Тема 4. Наукові школи сучасної географії.	5	2				3
Тема 5. Місце географії в системі наук.	5	2				3
Тема 6. Система методів сучасної географії.	7	2	2			3
Тема 7. Екологізація географічної науки.	6	2	1			3
Модульна контрольна робота	1		1			
Разом за модуль	40	14	6			20
Модуль 2						
Тема 8. Земельні ресурси України. Раціональне землекористування.	7	2	2			3
Тема 9. Повітряне середовище України. Метеорологічні та кліматологічні показники як складові дослідження довкілля.	6	2	1			3
Тема 10. Водні ресурси України та їх використання. Гідрологічні та гідроекологічні показники як складові дослідження довкілля.	6	2	1			3
Тема 11. Проблеми використання та охорони біологічного різноманіття.	5	2				3
Тема 12. Питання теорії соціально-географічних просторів, процесів і явищ.	6	2	1			3
Тема 13. Прикладні завдання соціальної географії.	7	2	1			4
Тема 14. Нові напрями соціальної географії та їх об'єктно-предметна область.	5	2				3
Тема 15. Прикладні комплексні географічні дослідження.	7	2	1			4
Модульна контрольна робота	1		1			
Разом за модуль	50	16	8			26
Разом за семестр	90	30	14			46

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота
10-й семестр					
Тема 1. Розвиток географічних знань. Сучасні уявлення про об'єкт і предмет географії.	5,5	0,5			5
Тема 2. Поняття про методологію науки.	6,5	0,5	1		5
Тема 3. Наукове знання та його еволюція.	5,5	0,5			5
Тема 4. Наукові школи сучасної географії.	5,5	0,5			5
Тема 5. Місце географії в системі наук.	5,5	0,5			5
Тема 6. Система методів сучасної географії.	5,5	0,5			5
Тема 7. Екологізація географічної науки.	5,5	0,5			5
Тема 8. Земельні ресурси України. Раціональне землекористування.	5,5	0,5			5
Тема 9. Повітряне середовище України. Метеорологічні та кліматологічні показники як складові дослідження довкілля.	6,5	0,5	1		5
Тема 10. Водні ресурси України та їх використання. Гідрологічні та гідроекологічні показники як складові дослідження довкілля.	6,5	0,5	1		5
Тема 11. Проблеми використання та охорони біологічного різноманіття.	5,5	0,5			5
Тема 12. Питання теорії соціально-географічних просторів, процесів і явищ.	5,5	0,5			5
Тема 13. Прикладні завдання соціальної географії.	6,5	0,5			6
Тема 14. Нові напрями соціальної географії та їх об'єктно-предметна область.	7,5	0,5	1		6
Тема 15. Прикладні комплексні географічні дослідження.	7	1			6
Разом за семестр	90	8	4		78

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Визначення географічних і прямокутних координат точок, відстаней у градусах і кілометрах, абсолютних та відносних висот точок, падіння річки, площі басейну.	2	
2	Використання картографічного методу, даних ДЗЗ та ГІС технологій на уроках географії	2	1
3	Визначення кліматичних показників. Аналіз та оцінка гідрометеорологічних явищ і процесів.	2	1
4	Визначення гідрологічних параметрів та гідрохімічних показників якості вод. Аналіз водогосподарського комплексу.	2	1
5	Соціально-географічні процеси та явища. Визначення демографічних показників. Оцінка рівня та якості життя населення.	2	1
6	Прикладні комплексні географічні дослідження геосистем та геотехсистем.	4	
Разом		14	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Загальні і спеціальні характеристики клімату. Явище парникового ефекту, його глобальні і соціальні наслідки.	6	9
2	Характеристики радіаційного режиму для прикладних цілей.	6	9
3	Оцінка агрокліматичних ресурсів території господарства.	6	9
4	Гідроекологічна оцінка річково-басейнової системи	6	9
5	Визначити фундаментальні властивості природного середовища.	6	9
6	Дослідити критерії, що визначають аспекти оптимізації природного середовища: соціально-політичний, економічний, оздоровчий (санітарно-гігієнічний), естетичний, правовий.	6	10
7	Дослідити співвідношення природних та антропогенних ландшафтів.	5	11
8	Проаналізувати роль природно-господарських систем у вирішенні проблем оптимізації природного середовища.	5	12
	Разом	46	78

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Вивчення навчальної дисципліни «Географічний практикум» передбачає використання географічних карт, навчальних атласів, ілюстрацій, схем, таблиць, довідників тощо, відповідно до теми заняття, а також сайту електронного навчання Moodle, низки освітніх порталів із електронним картографічним матеріалом (ArcGIS Online, Google Earth Pro), електронних каталогів бібліотек та ін. Для представлення деяких лекційних матеріалів та ін. передбачається використання мультимедійних проекторів та екранів.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Врублевська О.О., Катеруша Г.П. Прикладна кліматологія. Конспект Лекцій / О.О. Врублевська, Г.П. Катеруша. Дніпропетровськ: «Економіка», 2005. 131 с.
2. Кліматологічна обробка метеорологічних величин для прикладної мети / Методичні вказівки з дисципліни «Прикладна кліматологія» / О.О. Врублевська, Г.П. Катеруша. Одеса: ОДЕКУ, 2002. 93 с.
3. Дорогунцов С. І. Оптимізація природокористування. В 5-ти т. Т.1. Київ : Кондор, 2004. 291 с.
4. Караїм О. А. Оптимізація природокористування : Методичні рекомендації до практичних робіт / Ольга Анатоліївна Караїм. – Луцьк : ВежаДрук, 2018. – 52 с. Режим доступу: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/16068>
5. Мармоза А.Т. Практикум з статистики: Навчальний посібник. - К: Кондор, 2005. - 512 с.

Допоміжна література:

1. Методи обробки та аналізу гідрометеорологічної інформації / За ред. Гончарова Л.Д., Школьнік Є.П. Одеса: Екологія, 2007. 464с.
2. Практикум з сільськогосподарської метеорології / А.М. Польовий, Л.Ю. Божко, В.М. Ситов, О.С. Ярмольська. Одеса, 2002. 400 с.
3. Шаблій О. Математичні методи в соціально-економічній географії - Навчальний посібник. Львів: Світ, 1994. 304 с.
4. Грицевич В.С. Математичні методи в суспільній географії: навчальний посібник-практикум для самостійної роботи студентів / В.С. Грицевич, І.В.Ванда. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 96с.

5. Грицевич В.С. Статистичні методи в суспільній географії: навчальний посібник-практикум для самостійної роботи студентів / В.С. Грицевич, Л.І.Котик. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 64с.

6. Мармоза А.Т. Теорія статистики. К.: Центр учбової літератури, 2013. 592 с.

Інтернет-ресурси:

1. Державна служба статистики: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Географічні карти України: <https://geomap.land.kiev.ua/>
3. Державний водний кадастр: <http://geoportal.davr.gov.ua:81/>
4. Моніторинг та екологічні оцінка водних ресурсів України: <http://monitoring.davr.gov.ua/>
5. Дані кліматичних умов: <https://power.larc.nasa.gov/data-access-viewer/>